

2015-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut.
(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Namminersulivinnissaq ilutsinnit suliarineqassaaq

Nunatta aningaasaqarnera artornartorsiorpoq. Inuit Ataqatigiinnit iluarisimaarparput Naalakkersuisut maanna erseqqinnerusumik aningaasaqarnerput pillugu ernumassutiminnik oqaasertaliimmata. Aningaasaqarnitta iluarsinissaa iluatsissappat tunngaviusut isumaqatigiissutigisariaqarpavut, tunngaviusullu isumaqatigiissutiginnissaat eqqarsaatigalugu immitsinnut qanillinerusimasugut malunnarpoq.

Nunatta aningaasaqarnikkut naalakkersuinikkullu namminiilivinnissaa Inuit Ataqatigiit anguniagaraarput. Namminiilivinneq naqqanit qummut inuiaqatigiittullu ilutsinnit suliarineqassaaq. Tamanna angussagutsigu aningaasaqarnikkut ajornartorsiornitsinnit aniguinissatsinnut ullumikkullu atukkatsinnit ingerlaqqissagutta ataatsimut kivitsisariaqarpugut, ataatsimoorlutalu aaqqiissutissanik ujartuinissamut sapiissuseqartariaqluta.

Inuiaqatigiit innuttaqassutsikkut ikiliartornerput ernumassutigaaarput. Ikiliartornerput isumaginninnermut, ilinniartitaanermut, suliffissaqarnermut aningaasaqarnikkullu inissisimanermut attuumassuteqartoq isumaqarpugut, iliuuseqarfigisariaqarpullu.

Taamaammatt Naalakkersuisut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutaat soqutiginnilluta sukumiisumik atuarparput. Aaqqiissutissanik nassaarinneqataarusussuseqarluta sukut naalakkersuisooqatigiit naaperiuteqarfigisinnaassanerlugit ujartuivugut, ullumikkullu isumaqatigiinniarnit aallartittut peqataaffiginissaat qilanaarisimallutigu.

Ilinniartitaaneq inummut periarfissiisuuvoq

Inuiaqatigiinnik imminut napatissinnaasunik pilersitsissagaanni inuiaqatigiinnik nukittuunik, amerlanerusunik ilinniarsimasulinnik pilersitsisoqartariaqarpoq. Ilinniarsimaneq qaffasissuinnaasariaqanngilaq, ilinniarnit tamaasa atorfissaqartippavut. Sanasut, elektrikerit, kiffartuussinermik ilinniagallit, pædagogit, peqqissaaasut – suliani tamani ilinniarsimasut atorfissaqartippavut. Sulisinnaasuvut tamakkiisumik atussavagut ataatsimoorlutalu nunaqavissunut suliffeqarnikkut periarfissagissaarnerunissaq suliarissavarput. Nutaaliorusussuseq aallartisaanerlu immikkut ittumik inerisassavagut, periarfissaasut ujartorlugit nammineq suliffissaqartitsinikkut nutaamik pilersitsisinnaaniassagatta.

Taamaammatt Inuit Ataqatigiinnit suliffissaaleqisut akornanni taama amerlatigisut ilinniarsimangittuunerat annertuumik ernumassutigaaarput, aammalu suliffissaaleqisut akornanni inuusuttut - meeqqat atuarfiannik

naamassinnissimangittut ilinniarnikkulluunniit ingerlaqqissimangittut taama amerlatiginerat suli annertunerusumik ernumassutigalutigu.

Naalackersuisut Piareersarfinnut annertungaatsiartumik aningaasaleeqqissallutik siunnersuutigaat. Maannakkorpiaq iliuuseqarnissamut pisariaqartitsineq paasilluarparput, apeqquserparpulli Piareersarfinni inissat 100-nik amerlinissaat, kingusinnerusukkullu 250-nik amerlinissaat ajornartorsiummik suli itinerusuusumik aaqqiissutaassanersoq. Piareersarfiit immiini ilinniarfiviunngillat. Meeqqat atuarfiannik siuarsaanissamut isumaginninnikkullu iliuuseqarnerunissamut aningaasat atortariaqarpavut, taama amerlatigisut Piareersarfinniinissaq periarfissatuarilinninnissaat anguniarlugu. Aningaasaleeqqinnissamut peqataanninnitsinni Piareersarfinnit inuusuttut qanoq amerlatigisut ingerlaqqittarnersut paaseqqaartariaqarpaput kissaatigaarpullu Piareersarfiit annertunermik atorneqalissappata sunniutaat naliliiffigineqqaassasut.

Aningaasaqarnej inuttullu atukkat ataqatigiipput

Nunatta aningaasaqarnera innuttullu atukkavut imminnut ataqatigiilluinnarput. Naak suna tamaat aningaasaqarnikkut nalilersorneqarsinnaangikkaluartoq nalunngilarput assersuutigalugu sanaartornermut aningaasaliissutit meeqqat atuarfiinut, meeqqerivinnut, nunaqarfinni illut sullivinnut, ilinniartullu utoqqaallu inissiaannut atorlugit innuttaasut atugaat toqqaannartumik sunnertaraat.

Tamanna tunngavigalugu sanaartornermut aningaasaliissutit appariarnerat aarleqqutigaarput. Ukiut arlaqanngittut qaangiupput, uagut naalackersuisuutitaqarnitta nalaani sanaartornermut aningaasaliissutit milliardi qaangeqqagaat. Aningaasanut siunnersuummi matumani 600 mio. kr. pallilaaginnarpaat. Sanaartorneq tassaagaluarpoq suliffissanik pilersitsisoq siunissamullu ileqqaarinniffiusoq. Inissialiornissamut 130 mio. kr.-nik sipaaruteqarniarnej ilinniartullu inissiaannik sanaartortoqarnianninnera, meeqqallu atuarfiinut meeqqerivinnullu aningaasaliissutit annikillinerat immikkut aarleqqutigaarput.

Tamatta eqqaamasatsituut Inatsisartuni siorna upernaami ataatsimiinnermi suliffissaaleqineq immikkut ittumik iliuuseqarfiginiarlugu illuatungiliuttunit qisuariaateqarnitta kingunerisaanik 174,2 mio. kr-nit immikkoortinneqarput. Aningaasat taakkua ilarpasui ukioq mannamit sanaartornissamut aningaasaliissutinit nuussinikkut nassaarineqarput. Naalackersuisunit tusarusupparput iliuitsit taakkua qanoq sunniuteqarsimanersut aningaasaliissutillu ukioq mannamut aningaasanut inatsimmi takuneqarsinnaanersut. Suliffissaaleqineq suli annertuvoq, kisitsisillu qiviaannarlugit ikiliallappasikkaluartut Nunarput qimallugu aallartut amerliartuinnarnerat ilanngukkaanni suliffissaaleqineq annikillivallaarsimangittoq nalunngilarput. Iluarsissutissanik atasinnaasunik iliuuseqarnissaq suli nukingernarpoq.

Sanaartornermut siammasissumik isumaqatigiissusiorta

Siunnersuutigissavarput partiit tamakkerluta ataatsimoorluta ukiuni tulliuttuni tallimani sanaartornikkut anguniagassanik isumaqatigiissusiussasugut, taama iliornikkut siunnerfivut ataatsimoortillugit sumi suut qaqugu sanaartorneqassanersut erseqqissumik pilersarusiorniassagatsigit. Tamanna ilutigalugu siunnersuutigaarput kommunit isumaqatiginninniuteqarfigineqassasut sanaartornermik aningaasaliissutit akisussaaffigineqarnerat ukiut tallimat-qulit ingerlanerani tigussagaat. Kommunit kattussuunnerisa akisussaaffiit agguataarneri aqqiissuuteqinnissaat aallartittariaqarpaput, allaffissornikkut marloqiusamik

sulineq unitsillugu. Ukiut arlaqartut siammasissumik isumaqatigiissusiorfigigutsigit tamatsinnut iluaqutaassaaq, politikerusugullu imminut akisussaaffiliissagaluarpuqut sanaartugassanik qineqqusaaruteqaqattaartannginnissatsinnik.

Aaqqissusseqqinnissat tigussaannerusariaqarput

Naalackersuisut aaqqissusseqqinnissamik siunertaqarneq pigiliulluarsimavaat. Tamanna nuannaarutigaarput. Aningaasaqarnitta aaqqinnissaanut allatut aaqqissuussisariaqarneq pinngitsoorneqarsinnaanngittoq tamatta nalunngilarput. Aaqqissusseqqinnerilli immini aningaasaqarnikkut siuriaataassanngillat, oqaaserlu aaqqissusseqqinneq ilaatigut paatsoortitsinnaasoq isumaqarpugut. Qujanartumik Naalackersuisut erseqqissumik oqaatigaat, aaqqissusseqqinnissat tassaapput sipaaruteqarniarnerit, pissutsinillu atuuttunik allannguisariaqarnerit. Tamanna isumaqataaffigilluinnarparput. Iliuusissaq tassaavoq pingaarnersiuinissaq. Kikkut pisortanit ikiorserneqartassappat, kikkullu annertunerusumik imminut napatinneqassappat? Partiit akornanni pingaarnersiuinissaq pillugu tigussaalluinnartumik eqqartueqatigiittariaqarpugut. Qulakkeertariaqarparpullu iliuitsit tamaviisa aningaasaqarnikkut siuarsaanissamut ilusiliilluartuunissaat siunertaassasoq.

Naalackersuisut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutiminni aappaagussamullu anguniakkatut allattukkaminni aaqqissusseqqinnissaq qanoq ittuunissaannik nassuiaateqannginnerat aarleqqutigaarput. Aaqqissusseqqinnissanut isumaqatiginniarsinnaanissamut tunngaviliisussat qangali suliarineqareeraluarput. Mississusseqqinnissat nalunarusioqqinnissallu nutaat atorfissaqartinngilagut, atorfissaqartitavut tassaapput partiit akornanni eqqartuilernissaq, ataatsimullu qanoq pingaarnersiuinissamut, sukkullu sipaarniarnissamut aalajangiinissamut sapiissuseqarnissaq.

Konto 20.11.51-mi Naalackersuisut allapput aaqqissusseqqinnerit aqutugalugit ukiuni tulliuuttuni sisamani 69,6 mio. kr-nit, 111,3 mio. kr.-nit 113,2 mio. kr.-nillu sipaarutigineqassasut. Aalisarnerup akitsuuserneqarnerunissaa isumaginninnermiillu 300 mio. kr.-ningajannik aalleqqinneq qanoq pivusorsiortiginersoq tunngaviusumik apeqquserparput.

Naligiinnginneq alliaartortoq akiussavarput

Akilerartarnikkut ineqarnikkullu aaqqissusseqqinnissap siullunneqartariaqartut ilaattut tikkuarpavut. Akilerartarnikkut ineqarnikkullu ullumikkut aaqqissuussaannerput equngavallaarujussuarpoq. Ullumikkut allanit namminneq inissanik pilersitsisinissamut periarfissaqarluarneroreersut annertuvallaamik iluaquserpavut. Assiliaq tamakkiisoq isigisariaqarparput, appasissunik, akunnattunik qaffasissunillu isertitallit nalilersuiffigalugit, sukkullu killiliinissaq qanorlu aningaasat inuiaqatigiittut pigisavut agguassanerlugit eqqartortariaqarlutigit.

Peqqinnissaqarfimmi sullissineq isummerfigisariaqarparput. Pitsanngorsaatissatut siunnersuutit, tarnimikkut nappaatilinnut meeqqallu peqqissarneqarnerannut iliuuseriniakkat tapersersorpavut. Siunnersuutigissavarput pingaarnersiuinermi ineqarnermut inissialionermullu tapit, maannakkut sanaartornissaminnut akissaqareersunut annertuumik aningaasaliissutaasartut, aaqqissusseqqinnikkut sipaarfigeriarlugit peqqinnissaqarfimmut aningaasaliissutissatut nuunneqassasut.

Inuit amerlasuut ulluinnarni atukkat oqimaaqisut pitsannguallannissaannut neriuteqarput, taakuuppullu aaqqissusseqqinnerni qitiutitassavut. Akissarsiatigut naligiinnginneq annertuvoq annertusiartuinnarlunilu. Nuannaarutigaarput siusinaartumik soraarnermusiaqarneq soraarnermusiaqarnerlu pillugit aaqqissusseqqinnissat suliarineqarmata, taakkuli naammassanngillat. Piffissaq atorneqartussaq aaqqiissutaaniartullu annikinnerusut qanoq sunniuteqartiginiarnerusut piviusorsiornerusumik isiginiarneqartariaqarpoq. Aaqqissusseqqinnerit saniatigut ilinniartitaaneq inuussutissarsiornerlu erseqqissunik politikikkut anguniagaqarfigineqartariaqarput, nutaanik isertitsiffiusussanik suliffissanillu pilersitsinissaq akissaatitigullu naammaginarnerusumik innuttaasut amerlanerusut atugaqalernissaat anguneqassappat.

Aalisarnermi akitsuutit assigiinngisitaartut

Aalisarneq ukiarmi qineqqusaarnermi initunikooqaaq. Aalisarnermut inatsisip naammassiniarneqarnissaa suliaasarujussuusoq tamatta isumaqatigiissutigaarput. Aningaasarsiornikkut inuussutissarsiuutita pingaarnersaat qanoq inatsisitigut ilusilersornissaa pillugu siammasissumik oqallisiginissaa amigaatigaarput. Aalisakkat tamakkerlugit akitsuusersorneqarnissaat Naalakkersuisut siunnersuutigaat. Tamanna pissusissamisoorpa? Assersuutigalugu avaleraasartuut akitsuuserneqarsinnaaner at peqataaffigisinnaavarput, nunaqavissulli aallartisarniarnerat aalisartullu aningaasaqarnikkut inissisimanager at ipitineqassanngilaq. Naalakkersuisuutitaqarnitta nalaani tusaamaneqaqisunik 1500kr-nik aalisarnermut akuersissummut akiliuteqartarneq naveersissutigisaqarput. Akuersissummut akiliut nunatta karsianut 1,9 mio. kr.-nik naleqarpoq. Ullumikkut siunnersuutigineqarpoq aalisarneq inuussutissarsiuutitut hundredemillionilikkaanik akitsuusersuinikkut akiliuteqartalernissaa. Tamanna soorunami aalisartunik eqquissaaqqartorluarneqartariaqarlunilu. Siunnersuutigaarput avaleraasartoorniarnermi assigiinngisitaartumik akitsuusersuisoqassasoq, nunaqavissut avaleraasartoorniarnermut atortutigut ilisimasatigullu siuarsaasussat nammakkerpallaanagit annikinnerusumik akitsuuserneqassasut, avataaneersullu qaffasinnerusumik akitsuuserlugit.

Isumaqatiginninniarnissamut piareersimavugut. Qaa, aaqqissusseqqinnissat eqqartorlugit aallartitta, kingusippallaalertinnagu suliarineqarniassappat.

Pingaarnersiuinerit sakkortuut pisariaqarput

Ukiuni makkunani aningaasaqarnitta qanoq pingaarnersiuiner at pikkoritsiginitsinnik akisussaaffilimmillu qinigaqarsinnaanitsinnik misilippaatigut. Maanna issip piniakkatsinnik iluatitsinngittoortippatigut aqagu aamma nerisassaqarnissatsinnut qulakkeerinninnissamut qanoq pikkoritsiginitsinnik takutitsinissatsinnut piumasaaqarfigaatigut. Siulitta pissutsinut nalimmassarsinnaasimanager at qanoq ilikkagaqarfigisimanager itsik maanna takutittariaqalerparput. Piffissaagallartillugu iliuuseqarsinnaaneq maanna takutittariaqalerparput, ilisimasanik kinguaariit tulliinut ingerlatseqqissinnaaneq, taakkua siunissami sakkussaminnik namminneq sanasinnaanissaat, peqqumaasiorsinnaanissaat, pisariaqartitaminnillu taamaallaat atuisinnaanissaat pillugu.

Uanga upperilluinnarpara piginnaasat taakkua pigereerivut, kalaaliussutsinneereerput. Qamuuna pigalutigit ilisimareerparput, aamma nalunngilarput taamaallaat uagut nammineq aningaasaqarnikkut ingerlallualeqqinnissarput suliarisinnaallutigu.

Inuit Ataqqatigiinnit ukiut ilaat aningaasanut inatsimmi amigartooruteqarnissaq ajornartorsiuutiginnilarput. Amigartooruteqarnissamulli missingersuusiorneq ukiuni tulluuttuni piviusorsiornerusumik erseqqissumillu

qanoq sukkullu isertitaqarnissamik tikkuussinermik malitseqartariaqarpoq. Naalackersuisut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutiminni aalisakkanut akitsuusersuinermit, uuliasiornermit aatsitassarsiornermiillu pisortanilu allaffissornikkut sipaarniarnernit isertitaqassallutik naatsorsuutigaat. Taakkartorneqartut akerlerinngilagut, isumaqatiginninniuteqarnernili piumasaqaatigissavarput missingersuusiorneq pivusorsiornerussasoq. Assersuutigalugu apeqqusertariaqarparput uuliasiornermit aatsitassarsiorfinnillu pilersitsinermit isertitassat taama annertutigissanersut, ukiummi kingulliit takutippaat taakkunani isertitassatut naatsorsuutigineqarsimasut isertinngittoortarivut, malitsigisaanillu amigartooruteqarnerit naatsorsuutigisamit annertunerisarsimasut.

Missingersuusiorneq ilumoornerusoq

Pivusorsiornerusumik ilumoornerusumillu aningaasanut inatsimmi isertitassanik nalunaarsuinissaq ujartorparput, Naalackersuisullu isumaqatigiinniarfigineranni tamanna eqqartorumavarput.

Pisortani allaffissornikkut aningaasartuutit uagut naalackersuisuutitaqarnitta nalaanili annikillisaavigivagut. Annikillisaqqinnissaq peqataaffigisinnaavarput, isumatusaartumillu eqqarsaatigilluagaasumillu sukkut sipaarniartoqassanersaq isummersorfigineqartariaqarpoq, innuttaasut kiffartuunneqarnerannik ajorseriaataanngitsumik, sulilu nukittuumik pisortaqaqfeqarnissatsinnik qulakkeerinnittumik tamanna suliarineqarsinnaaniassammat. Namminersulivikkiartuaarnitsinni suliaasaqarfinnik amerliartuinnartunik angerlaassisartussaasugut nalunngilarput. Aatsitassarsiornerup tamakkiisumik akisussaafigilernerata takutinnikuuuaa suliaasaqarfiit ilaat sipaarfigineruneqarsinnaanngittut suliami pikkorissusermik tamallu oqartussaaqataanerannik innarliissanngikkaanni. Sipaarfissat isumatusaartumik aaljangiiffigineqassapput, Naalackersuisuniillu erseqqissumik tunngavilersorluakkamillu sukkut ukiumut 50 mio.kr.-nik sipaarutiegarnissaminnut periusissamik takusaqarnissarput amigaatigaarput.

Pisortat allaffeqarfii qanoq ittuunissaat nutaalamik eqqarsaatigisariaqarparput. Ataatsimoorluta kommunit peqatigalugit aqqiissutissanik ujartuisa, aqqiissutissat toqqakkatta aqqiissutaagallartuunnginnissaat isumatusaartumillu iluarsaanneqarnissaat anguniarlugu.

Ineriartortitsinissamut periarfissavinnik, aamma nunaqarfinni

Qineqqusaarnerup nalaani partiit tamakkingajalluta nunaqarfinnut illoqarfinnullu minnernut nukittuumik poilitikkeqarnissaq qineqqusaarutigaaarput. Inuit Ataqtiginnit nunaqarfinni ineriartortitsilluarnissamut ilusilersuerusuppugut, nunaqarfinnilu illoqarfinnilu ataasiakkaani tamani innuttaasut kaammattorusuppavut nunaqarfisik illoqarfisillu qanoq ineriartortsissaneripput eqqartussagaat.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi Nunaqarfinni isorliunerusunilu inuussutissarsiornermi suliffeqarnermilu ineriartortitsinermut aningaasaliissutit annikillisinneqarniarnerat aarleqqutigaaarput (konto 64.01.05). Inassutigaaarput Piginnaasanik ineriartortitsiviusumik pikkorissarnermut (konto 64.01.04) tapiissutit nunaqarfinni ineriartortitsinissamut aamma atorneqarnissaannik oqaasertaliisoqassasoq, nunaqarfiillu aamma Nukissiuutit ataavartut atorneqarnerinut pitsanngorsaarnermut kontomi (73.95.04) immikkut taaneqassasut. Tamatuma saniatigut kissaatigaarput kontomi Meeqqanik inuusuttunillu paaqqinnittarfinnik sanaartornissamut aningaasaliissutinut kontomi (84.40.17) illoqarfinni nunaqarfinnilu atorfissaqartitsineq immikkoortinneqarlutik nalunaarsorneqassasut.

Nunatsinni nuttarsinnaanerup siuarsarnissaa kissaatigaarput. Suliffissaqarneq malillugu eqaatsumik nuttarsinnaasariaqarpugut. Uani pinngilarput pinngitsoorani nunaqarfimmit illoqarfimmut nuunnissaq, pivarpulli nunaqarfimmit nunaqarfimmut, illoqarfimmit illoqarfimmut, akornaniluunniit nuttarsinnaaneq. Nuttarnerulersitsiniarluni aningaasaliissutit (konto 64.13.19) Piginnaangorsaqqinnermullu aningaasaliissutit (64.13.21) allanngortinneqaratik tassaniitiinnarneqassanersut Naalakkersuisut eqqartueqatigerusuppavut. Suut ingerlalluarsimanersut aningaasallu qanoq atorpeqartarsimanersut misissortigu, tassanngaaniillu ingerlaqqilluta.

Immikkut maluginiarparput Tasiilami innuttaqqortussutsip qaffakkiartuaarnera Tunumilu illoqarfinni nunaqarfinnilu takornariaqarnikkut ingerlatsinissamut periarfissagissaarnera. Tunumi aalisarnikkut siuarsaaqqinnissaq pisariaqartutut isigaarput takornariaqartitsinerup saniatigut inuusutissarsiornikkut ineriartortitsineq siammarlugu suliassaammat. Angallannikkut atukkat tassunga atatillugu eqqarsaatigilluagaanerusumik aaqqissorneqartariaqarnerat eqqaanngitsoorusunngilarput, qilanaaraarpullu Naalakkersuisut angallannikkut aaqqissuusseqqinnissamik siunertaqarnerminnik oqaaseqarnerat timitalerlugu saqqummiunneqarnissaa.

Nunalerinerup siuarsarnissaanik anguniakkat erseqqissut

Inatsisartut 2014-mi upernaakkut ataatsimiinneranni nunalerinermi siuarsaanissamut 15 mio.kr.-nik Inatsisartut aningaasaliissallutik aalajangerput. Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi matumani aningaasat taakkua nassaariuminaatsippavut, Naalakkersuisullu peqqussavagut aningaasaliissutit taakkua sumut pisimanerinek nassuiaateqaqqullugit. Nunalerineq imminut pilersornerulernissatsinnut aqutissat ilagaat, siuarsartariaqarlunilu. Nunalerinermik ingerlatsisut qanoq pisariillisaavigineqarsinnaanersut isummersorfigisariaqarparput. Eqqarsaatissiissutigerusupparput nunalerisut qamuteralannik assigisaannillu pinngitsoorsinnaangisaaminnik eqqussiniarnerannut akitsuutit atuukkunnaarsinneqarsinnaanerat. Aningaasat taakkua aningaasanut inatsimmi ikittunnguussapput nunalerisunulli ataasiakkaanut sunniuteqarluassallutik.

Nunaleriunermut ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaata innersuusutaasa piviusunngortinneqarnissaannut aningaasaliissutit inatsimmi erseqqinnerulernissaat inassutigissavarput, anguniakkat siunertallu suunerinik takussutissaqartillugit. Naalakkersuisut nunalerinermillu suliallit tamatumingga eqqartueqatigissallugit qilanaaraarput.

Puisit amii pillugit periusissiaq erseqqissoq

Tamatuma saniatigut Great Greenland puisillu amiinit ineriartortitsineq pillugu erseqqissumik periusissiortoqarnissaa kissaatigaarput. Tassunga atatillugu paasititsiniaanermut ilaatigut Namminersorlutik Oqartussanit KNAPK-miillu suleqatigiissutigineqartumut, Europamilu iluatsilluartumut INUIT-SILA-mut aningaasaliissutit unitsinneqarniarnerat pillugu Naalakkersuisut eqqartueqatigerusuppavut.

Ukiuni kingullerni pisunut ataasiakkaanut pinngitsoorneqarsimasinnaasunut piffissaq annertuvallaarujussuartoq atorparput. Matumani inuiaqatigiittut aaqqitassarpasuit pillugit eqqartuinissaq pisariaqaralarpoq. Politikkikkut suliassaviit ilaatigut tunullittariaqarlugit Naalakkersuinikkut ingerlatsinerlunnerit qisuariaateqarfigineqartariaqartut imaaginnavipput.

Tusagassiorfiit attaviitsut

Naalakkersuisut siuliisa nalaanni aningaasanut inatsimmit Tusagassiutinut naqitanut tapiissutit (konto 10.06.24) pillugit oqallinneq inituvoq. Tassani takuarput Naalakkersuisuusimasut tusagassiorfinnut aalajangersimasunut pissaaneqarnerminnik qanoq atornerluitiginersut, tusagassiorfiillu attaviittuunissaannik qanoq innarliitiginersut inatsit avaqqullugu aaqqiiniarsarinerminni. Naalakkersuisut nutaat allannguutissatut siunnersuutaasut kingornussimavaat. Inuit Ataqatigiinnit piumasaqaatit allanngortinneqarsinnaanerat peqataaffigisinnaavarput, tapiissutilli nuna tamakkerlugu tusagassiorfinnut atorneqartassasut, tusagassiorfiillu nunatta avataani tusagassisoqarsinnaanissaat tusagassiorqarsinnaanissaallu pingaartipparput. Isumaqaataavugut oqaatsit atorneqartut minnerpaamik tassaassasut kalaallisut oqaatsivut. Uatsinnulli pingaarnepaajuvoq tusagassiorfiit paasinartunik atugassaqartinneqassasut ukiunilu tulliuuttuni arlalinni qanoq piumasaqaateqarfigineqassanersut erseqqissasoq, piffissaq ungasinnerusoq isigalugu ineriartorluarniassammata. Suliami matumani siammasissumik isumaqatigiissusiornissaq aamma anguniarniartigu, tusagassiuuteqarneq pillugu politikikkut anguniakkanik erseqqissunik imalimmik. Aatsaat taama iliornikkut tusagassiuutit attaviitsut nukittuut, ullutsinni tamallu oqartussaaqataaffeqarfiusuni inuiaqatigiinni qitiulluinnartut pilersissavagut.

Pituffimmut tunngasoq imaannaangitsuvoq

Pituffimmi kiffartuussinissamut isumaqatigiissummik annaasaqarneq maanna aningaasanut inatsisissami aamma ilannguppoq, toqqaannartumik ukiuni tulliuuttuni ukiumut 100 mio.kr.-nit annaaneqarnissaat allassimalermat. 100 mio.kr.-nik aningaasarparpassuupput. Aningaasat atuarfiit aserfallatsaaliornernanut, ilinniartitsinerup pitsanngorsaavigineranut, ilinniartut utoqqaallu inissiaannut allarpassuarnullu atorfissaqarteqisatsinnut atorneqarsinnaasimagaluartut. Kiffartuussinissamut isumaqatigiissutit annaaneqartup nalorninartorsiortitsinera akuersaaneqarsinnaanngilaq. Inuit Ataqatigiinnit erseqqissumik oqaatigissavarput Naalakkersuisut erseqqissumik pisut pillugit sukullu ajutoortoqarsimanerani nassuiaateqarsinnaasimannginnerat akuersaannginnatsigu. Attaviitsunit qulaajaasoqarnissaa suli piumasaqaatigaarput. Politikikkut akisussaaffeqartoqarpoq, akisussaaffillu taanna tiguneqartariaqarpoq. Uani tikkuartuinissaq pisuutitsiniarnissarlu uagut pinngilarput, pisarput tassaavoq nalornisitsinerit eqqunngitsuliornerillu taama ittut siunissami pinaveersaaneqarnissaat.

Pisoq taanna, pisortani atorfinititsinermut tunngasut allanngorartuartut amerliartuinnartullu, NunaMineralsip akiliisinnaajunnaalersinnaanera pillugu ilisimasaqarpalaanngittumik suliaqarneq Naalakkersuinikkullu matoqqasumik ingerlatsineq aarleqqutigaaavut. Nunatta aningaasaliiffissatut inissisimanagera, siuarsaanissamullu periarfissaqarnera aarleqqutigaaarput. Maluginngitsoorsimanngilarput Nunatta aatsitassarsiorfissatut nunat tamalaat akornanni nalilerneqarnera qulit pitsaanerpaat akornannit normu 41-mut apparnera. Aarleqqutigaaarput aningaasarsiornikkut, inuussutissarsiornikkut avammullu tunisaqarnikkut siuariarnissamut, suleqatissarsiornermullu aningaasaliisussarsiornermullu pisut kigaallaataassasut.

Inuit pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnerat

Pituffik ukiuni qulikkaani sammineqartuarpoq. Inughuit atugaat aqquusaarsimasaallu oqaluttuarisaanitsinni inuiattut inissisimanitsinnut ilusilersueqataajuarpot, ilaatigut Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffiata pinngitsoorneqarsinnaanngittumik sulissutigijuarsimasaanik. Taamaakkaluartoq Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffiata ICC-p nunatta karsianit aningaasaliiffigineqarnera Naalakkersuisut suli annikillisaaviginiarpaat. Apeqquserparput nunatta ullumikkut killiffianut tamanna naleqquttuunersoq.

Inuiattut inuttullu pisinnaatitaaffivut iliuseqannginnikkut pigilersimangilagut. Ilaatigut ICC-p ukiuni qulikkaani suliniuteqarneratigut inissisimaffipput tikipparput, tamannalu annaanaveersaartariaqarparput. Nunatut namminiilivikkartuaartutut ilisimasani katersorsimasatsinnik atuisinnaaneq qitiuvoq.

Ajunnginnerusumik ingerlatsisariaqarpugut

Naalakkersuisooqatigiit siulii Nunatsinni saammaasseqatigiinnissamut suliamik aallartitsipput katillugu 9,6 mio.kr.-nik nalilimmik. Suliaq qanorpiaq imaqarniarnersoq suli erseqqissumik tusagaqarfiginngilarput. Inuit Ataqtigiinnit piumasatta ilaat, tassalu innuttaasut suliamut qanoq peqataatinneqarnissaannik periusissioinnissaq aamma suli takusaqarfiginngilarput.

Saammaasseqatigiinnissamut suliap siunissamut tikkuussisuunissaa inassutigaarput. Nunap massuma namminiilivikkiartornissaanut suliassarput imaannaangitsuuvoq, aningaasaqarnikkullu imminut napatinnissap sulissutiginerata saniatigut tunngaviusumik inatsisissatsinnik suliaqarluta aallartittariaqarpugut. Inatsisartummi tamanna aalajangereeraluarpaat. Naalakkersuisut apererusuppavut suliaq taanna sumut killinnersoq, saammaasseqatigiinnissamullu suliamut arlaatigut ilanngullugu tunngavilersorneqarniarnersoq.

Tunngaviusumik inatsimmik suliaqarnissaq tassarpiaavoq inuiattut inuiaqatigiittullu naleqartitat suut tungavigalugit nunatsinnik ineriartortitsiniarnarluta eqqartuiffissarput aalajangersuiffissarpullu. Suliaq taanna siammasissuusariaqarpoq ammasumillu ingerlanneqartariaqarluni.

Ataatsimut isigalugu aningaasanut inatsissatut siunnersuut saqqummiunneqartoq aningaasaqarnikkut tigussaasumik tamakkiisumillu aaqqiissutaasussanik naammattunik imaqanngilaq. Inuit Ataqtigiinnit sukkut pitsaanerusumik aaqqiisnnaanarput ujartuiffiginissaa peqataaffigissavarput.

Ajunnginnerusumik ingerlatsisariaqarpugut. Ullumikkut inissisimanagerput naammaginngilaq. Ataatsimoorluta pitsanngorsaasariaqarpugut, suleqatigiilluta Nunatta ingerlallualeqqinnissaa suliarisarissavarput.

Aningaasanut inatsisssaq pillugu partiit Naalakkersuisullu isumaqatigininniaqatiginissaat qilanaaraarput.

Qujanaq.